

Сборник съдебна практика

РЕШЕНИЕ НА СЪДА (първи състав)

11 ноември 2021 година *

„Преюдициално запитване — Съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси — Директива 2014/41/ЕС — Европейска заповед за разследване по наказателноправни въпроси — Член 14 — Правни средства за защита — Харта на основните права на Европейския съюз — Член 47 — Липса на правни средства за защита в издаващата държава членка — Заповед за претърсване и изземване и за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка“

По дело C-852/19

с предмет преюдициално запитване, отправено на основание член 267 ДФЕС от Специализирания наказателен съд (България) с акт от 7 ноември 2019 г., постъпил в Съда на 21 ноември 2019 г., в рамките на наказателно производство срещу

Иван Гаванозов

СЪДЪТ (първи състав),

състоящ се от: L. Bay Larsen (докладчик), заместник-председател на Съда, изпълняващ функцията на председател на първи състав, J.-C. Bonichot и M. Safjan, съдии,

генерален адвокат: M. Bobek,

секретар: A. Calot Escobar,

предвид изложеното в писмената фаза на производството,

като има предвид становищата, представени:

- за чешкото правителство, от M. Smolek, J. Vlácil и T. Machovičová, в качеството на представители,
- за френското правителство, от E. de Moustier, A. Daniel и N. Vincent, в качеството на представители,
- за италианското правителство, от G. Palmieri, в качеството на представител, подпомагана от A. Giordano, avvocato dello Stato,

* Език на производството: български.

- за австрийското правителство, от А. Posch, J. Schmoll и С. Leeb, в качеството на представители,
- за Европейската комисия, първоначално от И. Залогин и R. Troosters, а впоследствие от И. Залогин и M. Wasmeier, в качеството на представители,

след като изслуша заключението на генералния адвокат, представено в съдебното заседание от 29 април 2021 г.,

постанови настоящото

Решение

- 1 Преюдициалното запитване се отнася до тълкуването на член 1, параграф 4 и член 14, параграфи 1—4 от Директива 2014/41/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 година относно Европейска заповед за разследване по наказателноправни въпроси (ОВ L 130, 2014 г., стр. 1), както и на членове 7 и 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз (наричана по-нататък „Хартата“).
- 2 Запитването е отправено в рамките на наказателно производство, образувано срещу г-н Иван Гаванозов, обвинен в ръководене на организирана престъпна група и извършване на данъчни престъпления.

Правна уредба

Директива 2014/41

- 3 Съображения 2, 6, 18, 19 и 22 от Директива 2014/41 имат следното съдържание:
 - „(2) Съгласно член 82, параграф 1 от Договора за функционирането на Европейския съюз (ДФЕС) съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси в Съюза трябва да се основава на принципа на взаимното признаване на присъдите и съдебните решения, който след Европейския съвет в Тампере от 15—16 октомври 1999 г. обикновено се разглежда като крайъгълен камък на съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси в Съюза.
- [...]
- (6) В Стокхолмската програма, приета от Европейския[...] съвет на 10—11 декември 2009 г., Европейският съвет намери, че следва да продължи работата за установяване на цялостна система за събиране на доказателства при дела с трансгранично измерение въз основа на принципа на взаимно признаване. Европейският съвет посочи, че действащите понастоящем инструменти в тази област съставляват фрагментиран режим и е необходим нов подход, който да се основава на принципа на взаимно признаване, но същевременно да е съобразен и с гъвкавостта на традиционната система за правна взаимопомощ. Поради това Европейският съвет призова за цялостна система, която да замени всички действащи в момента в тази

област инструменти, включително Рамково решение 2008/978/ПВР, и ко[я]то да обхваща, доколкото е възможно, всички видове доказателства, да съдържа срокове за изпълнение и да ограничава максимално основанията за отказ.

[...]

- (18) Както други инструменти за взаимно признаване настоящата директива не води до изменение на задължението за спазване на основните права и основните правни принципи, залегнали в член 6 от Договора за Европейския съюз (ДЕС) и в Хартата [на основните права на Европейския съюз]. За да стане по-ясно това, в текста е включена специална разпоредба.
- (19) Създаването на пространство на свобода, сигурност и правосъдие в рамките на Съюза се основава на взаимното доверие и на презумпцията за спазване от другите държави членки на правото на Съюза, и по-специално на основните права. Тази презумпция обаче е оборима. Следователно, ако има сериозни основания да се счита, че изпълнението на дадено процесуално-следствено действие, посочено в ЕЗР, би довело до нарушаването на основно право на засегнатото лице и че изпълняващата държава няма да изпълни задълженията си във връзка със защитата на основните права, признати в Хартата, изпълнението на ЕЗР следва да бъде отказано.

[...]

- (22) Наличните правни средства за защита срещу ЕЗР следва да бъдат най-малкото равностойни на тези, които са на разположение при национално дело срещу съответното процесуално-следствено действие. В съответствие с националното си право държавите членки следва да осигурят приложимостта на тези правни средства за защита, включително като информират своевременно всяка заинтересована страна за възможностите и реда и условията за използването им. В случаите, когато срещу ЕЗР са повдигнати възражения от заинтересована страна в изпълняващата държава по отношение на материалноправните основания за издаване на ЕЗР, е препоръчително информацията за оспорването да бъде предадена на издаващия орган, а заинтересованата страна да бъде съответно информирана“.

4 Член 1 от тази директива предвижда:

„1. Европейска заповед за разследване (ЕЗР) е съдебно решение, което е било издадено или потвърдено от съдебен орган на държава членка („издаващата държава“), за извършване на едно или няколко конкретно(и) процесуално-следствено(и) действие(я) в друга държава членка („изпълняващата държава“) с оглед получаване на доказателства в съответствие с настоящата директива.

[...]

2. Държавите членки изпълняват ЕЗР въз основа на принципа на взаимно признаване и в съответствие с настоящата директива.

[...]

4. Настоящата директива няма за последица изменение на задължението за спазване на основните права и правни принципи, залегнали в член 6 от ДЕС, включително правата на защита на лицата, които са [обект] на наказателно производство, и не засяга задълженията, възложени на съдебните органи в това отношение“.

5 Член 4 от посочената директива предвижда:

„ЕЗР може да бъде издадена:

а) във връзка с наказателни производства, образувани от съдебен орган или които може да бъдат образувани пред съдебен орган за престъпление съгласно националното право на издаващата държава;

[...]“.

6 Член 6, параграф 1 от същата директива гласи:

„Издаващият орган може да издаде ЕЗР само[...] ако са изпълнени следните условия:

а) издаването на ЕЗР е необходимо и пропорционално на целта на производствата, посочени в член 4, като се отчитат правата на заподозряното или обвиняемото лице; и

б) процесуално-следственото(ите) действие(я), посочено(и) в ЕЗР, би(ха) могло(ли) да бъде(ат) разпоредено(и) при същите условия в сходен национален случай“.

7 Съгласно член 9, параграф 1 от Директива 2014/41:

„Изпълняващият орган признава ЕЗР, предадена в съответствие с настоящата директива, без да изисква допълнителни формалности[,] и прави необходимото за нейното изпълнение по същия начин и при същите условия и ред, както ако въпросното процесуално-следствено действие е било разпоредено от орган на изпълняващата държава, освен ако този орган реши да се позове на някое от основанията за непризнаване или неизпълнение или на някое от основанията за отлагане, предвидени в настоящата директива“.

8 Член 11, параграф 1 от тази директива гласи:

„Без да се засяга член 1, параграф 4, признаването или изпълнението на ЕЗР може да бъде отказано в изпълняващата държава, когато:

[...]

е) съществуват сериозни основания да се смята, че изпълнението на процесуално-следственото действие, посочено в ЕЗР, би било несъвместимо със задълженията на изпълняващата държава съгласно член 6 от ДЕС и Хартата;

[...]“.

9 Член 14 от посочената директива предвижда:

„1. Държавите членки гарантират, че за процесуално-следствените действия, посочени в ЕЗР, се прилагат правни средства за защита, равностойни на предвидените при сходен национален случай.

2. Материалноправните основания за издаване на ЕЗР могат да се оспорват само чрез иск, предявен в издаващата държава, без да се засягат гаранциите за основните права в изпълняващата държава.

3. Ако не се нарушава необходимостта от гарантиране поверителността на разследването съгласно член 19, параграф 1, издаващият орган и изпълняващият орган вземат необходимите мерки за осигуряване на информация за наличните възможности по националното право за използване на правни средства за защита, когато те станат приложими, и в своевременен срок, за да могат да бъдат приложени ефективно.

4. Държавите членки правят необходимото сроковете за търсене на правна защита да са същите като предвидените в сходни национални случаи и да се прилагат по начин, който да гарантира възможността за ефективно упражняване на тези правни средства за защита от заинтересованите страни.

[...]“.

10 Член 24 от същата директива предвижда:

„1. Ако лице, което се намира на територията на изпълняващата държава, трябва да бъде разпитано като свидетел или вещо лице от компетентните органи в издаващата държава, издаващият орган може да издаде ЕЗР за разпит на свидетеля или вещото лице чрез видеоконференция или друго аудио-визуално предаване в съответствие с параграфи 5—7.

[...]

7. Всяка държава членка предприема необходимите мерки, за да гарантира, че когато лицето е разпитвано на нейна територия в съответствие с настоящия член, и отказва да даде обяснения или показания, въпреки че има задължение за това, или даде неверни обяснения или показания, националното ѝ право се прилага по същия начин, както ако разпитът се състои в рамките на национална процедура“.

Българското право

11 Член 107, алинея 2 от Наказателно-процесуалния кодекс (ДВ, бр. 86 от 28 октомври 2005 г.), в приложимата му в главното производство редакция (наричан по-нататък „НПК“), гласи:

„Съдът събира доказателствата по направените от страните искания, а по свой почин — когато това се налага за разкриване на обективната истина“.

12 Съгласно член 117 от НПК:

„Със свидетелски показания могат да се установят всички факти, които свидетелят е възприел и които допринасят за разкриване на обективната истина“.

13 Член 161, алинея 3 от НПК гласи следното:

„В съдебното производство претърсване и изземване се извършват по решение на съда, който разглежда делото“.

14 Член 341, алинея 3 от НПК гласи:

„Всички останали определения и разпореждания не подлежат на проверка от въззивната инстанция отделно от присъдата“.

15 Член 6, алинея 1 от Закона за Европейската заповед за разследване (ДВ, бр. 16 от 20 февруари 2018 г.) предвижда:

„Компетентният орган по чл. 5, ал. 1 след преценка за всеки отделен случай издава Европейска заповед за разследване, ако са изпълнени едновременно следните условия:

1. издаването на Европейска заповед за разследване е необходимо и пропорционално на целта на наказателното производство, като се отчитат правата на обвиняемия или подсъдимия;

2. действията по разследването и другите процесуални действия, за които се издава Европейската заповед за разследване, могат да бъдат извършени при същите условия съгласно българското законодателство в подобен случай“.

Спорът в главното производство и преюдициалните въпроси

16 В България срещу г-н Гаванозов се води наказателно производство за участие в организирана престъпна група, поставила си за цел да извършва данъчни престъпления.

17 По-конкретно той е обвинен в това, че чрез използване на подставени дружества е внасял захар в България от други държави членки, в частност от дружество, установено в Чехия и представлявано от г-н Y, а след това е продавал тази захар на българския пазар, без да плаща и да начислява данък върху добавената стойност (ДДС), като е представял документи с невярно съдържание, че захарта е изнасяна за Румъния.

18 В този контекст на 11 май 2017 г. Специализираният наказателен съд (България) решава да издаде европейска заповед за разследване, с която да отправи до чешките органи искане за извършване на претърсване и изземване както в офиса на установеното в Чехия дружество, така и в дома на г-н Y, и за разпит на последния като свидетел чрез видеоконферентна връзка.

19 След като взема това решение, посочената юрисдикция констатира трудности при попълването на озаглавения „Правни средства за защита“ раздел Й от формуляра в приложение А към Директива 2014/41 и отправя запитване до Съда за тълкуването на редица разпоредби от Директивата.

20 В частност предвид отговора на тази юрисдикция по искането за информация, което Съдът отправя до нея, в точка 38 от решение от 24 октомври 2019 г., Гаванозов (C-324/17, EU:C:2019:892), Съдът постановява, че член 5, параграф 1 от Директива 2014/41 във връзка с раздел Й от формуляра в приложение А към нея трябва да се тълкува в смисъл, че при

издаването на европейска заповед за разследване съдебният орган на държава членка не трябва да описва в този раздел правните средства за защита срещу издаването на такава заповед, които евентуално са предвидени в неговата държава членка.

- 21 В акта за преюдициално запитване Специализираният наказателен съд отбелязва, че българското право не предвижда никакви правни средства за защита срещу решенията за претърсване и изземване или за разпит на свидетел, нито срещу издаването на европейска заповед за разследване.
- 22 В този контекст посочената юрисдикция иска да установи дали българското право е в противоречие с правото на Съюза и ако е така, дали тя може да издаде европейска заповед за разследване за извършването на такива процесуално-следствени действия.
- 23 При тези обстоятелства Специализираният наказателен съд решава да спре производството и да постави на Съда следните преюдициални въпроси:
 - „1) Съответна ли е на нормите на член 14, [параграфи] 1—4, член 1, [параграф] 4, съображения 18 и 22 от Директива 2014/41 и член 47 във връзка с член 7 от Хартата, във връзка с член 13 във връзка с член 8 от [Европейската конвенция за защита на правата на човека и основните свободи, подписана в Рим на 4 ноември 1950 г. (наричана по-нататък „ЕКПЧ“)] национална правна уредба, която не предвижда правни средства за защита против издаване на европейска заповед за разследване за претърсване в жилищен и стопански имот и изземване на определени вещи, както и за разпит на свидетел?
 - 2) Може ли да се издаде европейска заповед за разследване при тези условия?“.

По преюдициалните въпроси

По първия въпрос

- 24 С първия си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 1, параграф 4 и член 14, параграфи 1—4 от Директива 2014/41 във връзка със съображения 18 и 22 от Директивата, както и членове 7 и 47 от Хартата във връзка с членове 8 и 13 от ЕКПЧ трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат правна уредба на издаваща европейска заповед за разследване държава членка, която не предвижда никакви правни средства за защита срещу издаването на европейска заповед за разследване за претърсване и изземване и за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка.
- 25 Съгласно член 14, параграф 1 от Директива 2014/41 държавите членки гарантират, че за процесуално-следствените действия, посочени в европейската заповед за разследване, се прилагат правни средства за защита, равностойни на предвидените при сходен национален случай.
- 26 Член 14, параграф 1 във връзка със съображение 22 от Директивата наистина предвижда общо задължение за държавите членки да гарантират, че за процесуално-следствените действия, посочени в европейската заповед за разследване, се прилагат правни средства за защита, които са най-малкото равностойни на предвидените при сходен национален случай (вж. в този смисъл решение от 8 декември 2020 г., *Staatsanwaltschaft Wien* (Фалшифицирани

нареждания за банков превод), C-584/19, EU:C:2020:1002, т. 60), но не изисква от държавите членки да предвиждат допълнителни правни средства за защита към вече съществуващите за сходни национални случаи.

- 27 Подобно изискване не произтича и от текста на член 14, параграф 2 от Директивата, с който се уточнява единствено че материалноправните основания за издаване на европейската заповед за разследване може да се оспорват само в издаващата държава членка.
- 28 При все това е важно да се припомни, че когато прилагат правото на Съюза, държавите членки са длъжни да гарантират зачитането на правото на ефективни правни средства за защита, закрепено в член 47, първа алинея от Хартата, който препотвърждава принципа на ефективна съдебна защита (решение от 15 април 2021 г., *État belge* (Обстоятелства, настъпили след приемането на решението за прехвърляне), C-194/19, EU:C:2021:270, т. 43 и цитираната съдебна практика).
- 29 Щом обаче е уредена с Директива 2014/41, процедурата по издаване и изпълнение на европейска заповед за разследване съставлява именно прилагане на правото на Съюза по смисъла на член 51, параграф 1 от Хартата, което означава, че член 47 от Хартата е приложим (вж. по аналогия решение от 16 май 2017 г., *Berlioz Investment Fund*, C-682/15, EU:C:2017:373, т. 50 и цитираната съдебна практика).
- 30 Член 47, първа алинея от Хартата гласи, че всеки, чиито права и свободи, гарантирани от правото на Съюза, са били нарушени, има право на ефективни правни средства за защита пред съд в съответствие с предвидените в този член условия.
- 31 На първо място, що се отнася до издаването на европейска заповед за разследване за претърсване и изземване, трябва да се посочи, че подобни действия представляват намеса по отношение на гарантираното с член 7 от Хартата право на всяко лице на зачитане на неговия личен и семеен живот, на неговото жилище и тайната на неговите съобщения. Освен това изземването би могло да води до нарушение на член 17, параграф 1 от Хартата, който признава правото на всеки да се ползва от собствеността над имуществото, което е придобил законно, да го ползва, да се разпорежда с него и да го завещава.
- 32 Следователно гарантираното в член 47 от Хартата право на ефективни правни средства за защита трябва да се признава на всяко лице, което иска да се позове на предоставяната му от посочените по-горе разпоредби защита в рамките на производство във връзка с европейска заповед за разследване за претърсване и изземване.
- 33 Това право задължително предполага засегнатите от такива процесуално-следствени действия лица да разполагат с подходящи правни средства за защита, чрез които да могат, от една страна, да оспорват законосъобразността на тези действия и необходимостта от тях и от друга, да искат подходящо обезщетение, в случай че действията са били разпоредени или изпълнени незаконно. Задача на държавите членки е да предвидят във вътрешния си правен ред необходимите за тази цел правни средства за защита.
- 34 Това тълкуване на член 47 от Хартата съответства и на тълкуването на член 13 от ЕКПЧ в практиката на Европейския съд по правата на човека (ЕСПЧ). Всъщност от практиката на ЕСПЧ следва, че съгласно последно посочената разпоредба, която по същество съответства на член 47, първа алинея от Хартата, засегнатите от претърсване и изземване лица трябва да имат възможност за достъп до процедура, по която да могат да оспорват

законосъобразността на и необходимостта от извършваните действия по претърсване и изземване и да получат подходящо обезщетение, в случай че тези действия са разпоредени или изпълнени незаконно (вж. в този смисъл ЕСПЧ, 22 май 2008 г., Илия Стефанов *с/у* България, *СЕ:ECHE:2008:0522JUD006575501*, § 59, ЕСПЧ, 31 март 2016 г., Стоянов и др. *с/у* България, *СЕ:ECHE:2016:0331JUD005538810*, § 152—154 и ЕСПЧ, 19 януари 2017 г., Посевини *с/у* България, *СЕ:ECHE:2017:0119JUD006363814*, § 84—86).

- 35 Освен това правото на засегнатото лице да оспорва законосъобразността на тези действия и необходимостта от тях предполага това лице задължително да има правно средство за защита срещу европейската заповед за разследване, с която се разпорежда извършването на въпросните действия.
- 36 В това отношение следва да се отбележи, че член 1, параграф 1 от Директива 2014/41 определя европейската заповед за разследване като съдебно решение, което е било издадено или потвърдено от съдебен орган на държава членка, за извършване на едно или няколко конкретни процесуално-следствени действия в друга държава членка с оглед получаване на доказателства в съответствие с тази директива.
- 37 Съгласно член 1, параграф 2 от Директивата държавите членки изпълняват европейската заповед за разследване въз основа на принципа на взаимно признаване и в съответствие с тази директива.
- 38 Освен това от член 9, параграф 1 от Директива 2014/41 следва, че изпълняващият орган признава европейската заповед за разследване, предадена в съответствие с тази директива, без да изисква допълнителни формалности, и прави необходимото за нейното изпълнение по същия начин и при същите условия и ред, както ако въпросното процесуално-следствено действие е било разпоредено от орган на изпълняващата държава членка, освен ако този орган реши да се позове на някое от основанията за непризнаване или неизпълнение или на някое от основанията за отлагане, предвидени в Директивата.
- 39 От тези обстоятелства следва, че в рамките на производство във връзка с европейска заповед за разследване процесуално-следствените действия се разпореждат от компетентния орган на издаващата държава членка и се изпълняват от компетентните органи на изпълняващата държава членка, които по принцип са длъжни да признават предадената в съответствие с Директива 2014/41 европейска заповед за разследване, без да изискват допълнителни формалности.
- 40 Освен това съгласно член 14, параграф 2 от Директива 2014/41 материалноправните основания за издаване на европейската заповед за разследване може да се оспорват само в издаващата държава членка.
- 41 Ето защо, за да могат лицата, които са засегнати от изпълнението на европейска заповед за разследване за претърсване и изземване, издадена или потвърдена от съдебен орган на тази държава членка, пълноценно да упражняват правото, което им гарантира член 47 от Хартата, посочената държава членка е длъжна да се погрижи тези лица да разполагат с правно средство за защита пред нейн съд, което да им позволява да оспорват необходимостта от заповедта и нейната законосъобразност най-малкото от гледна точка на материалноправните основания за издаването на такава европейска заповед за разследване.

- 42 На второ място, що се отнася до издаването на европейска заповед за разследване за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка, трябва да се отбележи, че член 24, параграф 1 от Директива 2014/41 предвижда, че ако лице, което се намира на територията на изпълняващата държава членка, трябва да бъде разпитано като свидетел или вещо лице от компетентните органи в издаващата държава членка, издаващият орган може да издаде европейска заповед за разследване с цел разпит на свидетеля или вещото лице чрез видеоконференция или друго аудио-визуално предаване в съответствие с член 24, параграфи 5—7.
- 43 В член 24, параграф 7 от Директивата се уточнява, че всяка държава членка предприема необходимите мерки, за да гарантира, че когато лицето е разпитвано на нейна територия в съответствие с този член и отказва да даде обяснения или показания, въпреки че има задължение за това, или даде неверни обяснения или показания, националното ѝ право се прилага по същия начин, както ако разпитът се състои в рамките на национална процедура.
- 44 Оттук следва, че отказът за даване на показания в рамките на изпълнението на европейска заповед за разследване за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка би могъл да има значителни последици за засегнатото лице въз основа на нормите, предвидени за тази цел в правото на изпълняващата държава членка. По-конкретно, това лице би могло да бъде доведено принудително на разпита и да бъде задължено да отговаря на поставяните му по време на разпита въпроси с риск в противен случай да му бъдат наложени санкции.
- 45 Съгласно постоянната съдебна практика обаче защитата срещу произволна или непропорционална намеса на публичната власт в частната сфера на физически или юридически лица е общ принцип на правото на Съюза (решение от 16 май 2017 г., *Berlioz Investment Fund*, C-682/15, EU:C:2017:373, т. 51 и цитираната съдебна практика).
- 46 Съдът е пояснил, че всяко лице може да изтъква тази защита като гарантирано от правото на Съюза право по смисъла на член 47, първа алинея от Хартата, за да оспори по съдебен ред акт с неблагоприятни за него последици, като например разпореждане за предоставяне на информация или наложена санкция поради неизпълнение на същото разпореждане (вж. в този смисъл решение от 6 октомври 2020 г., *État luxembourgeois* (Правна защита срещу искане за информация в данъчната област), C-245/19 и C-246/19, EU:C:2020:795, т. 58 и цитираната съдебна практика).
- 47 Ето защо следва да се приеме, че изпълнението на европейска заповед за разследване за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка би могло да има неблагоприятни последици за засегнатото лице и затова то трябва да разполага с правно средство за защита срещу тази заповед в съответствие с член 47 от Хартата.
- 48 Съгласно член 14, параграф 2 от Директива 2014/41 обаче съдилищата на изпълняващата държава членка не са компетентни да преценяват материалноправните основания на европейска заповед за разследване за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка.
- 49 Оттук следва, че е задача на издаващата държава членка да гарантира, че всяко лице, което е задължено да се яви на разпит като свидетел или да отговаря на поставяните му по време на такъв разпит въпроси в рамките на изпълнението на европейска заповед за разследване, ще разполага с правно средство за защита пред съд на тази държава членка, което да му позволява да оспори най-малкото материалноправните основания за издаването на такава европейска заповед за разследване.

- 50 По изложените съображения на първия въпрос следва да се отговори, че член 14 от Директива 2014/41 във връзка с член 24, параграф 7 от Директивата и член 47 от Хартата трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба на издаваща европейска заповед за разследване държава членка, която не предвижда никакви правни средства за защита срещу издаването на европейска заповед за разследване за претърсване и изземване и за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка.

По втория въпрос

- 51 С втория си въпрос запитващата юрисдикция иска по същество да се установи дали член 1, параграф 4 и член 14, параграфи 1—4 от Директива 2014/41 във връзка със съображения 18 и 22 от Директивата, както и членове 7 и 47 от Хартата във връзка с членове 8 и 13 от ЕКПЧ трябва да се тълкуват в смисъл, че не допускат компетентният орган на държава членка да издаде европейска заповед за разследване за претърсване и изземване и за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка, ако правната уредба на тази държава членка не предвижда никакви правни средства за защита срещу издаването на такава европейска заповед за разследване.
- 52 Член 6, параграф 1 от Директива 2014/41 предвижда две условия за издаването на европейска заповед за разследване. От една страна, издаването на заповедта трябва да е необходимо и пропорционално на целта на производствата, посочени в член 4 от Директивата, като се отчитат правата на заподозряното или обвиняемото лице. От друга страна, трябва посочените в европейската заповед за разследване процесуално-следствени действия да могат да бъдат разпоредени при същите условия в сходен национален случай.
- 53 Наистина в тази разпоредба не се споменава при издаването на европейската заповед за разследване да се отчитат правата на други лица, засегнати от посочените в заповедта процесуално-следствени действия, извън заподозряното или обвиняемото лице.
- 54 Трябва обаче да се припомни, че по-специално от съображения 2, 6 и 19 от посочената директива следва, че европейската заповед за разследване е инструмент, попадащ в обхвата на предвиденото в член 82, параграф 1 ДФЕС съдебно сътрудничество по наказателноправни въпроси, което се основава на принципа на взаимно признаване на присъдите и съдебните решения. Този принцип, който е „крайъгълният камък“ на съдебното сътрудничество по наказателноправни въпроси, сам по себе си се основава на взаимното доверие, както и на оборимата презумпция, че останалите държави членки спазват правото на Съюза, и по-специално основните права (вж. в този смисъл решение от 8 декември 2020 г., *Staatsanwaltschaft Wien* (Фалшифицирани нареждания за банков превод), C-584/19, EU:C:2020:1002, т. 40).
- 55 В този смисъл в производството във връзка с европейска заповед за разследване гарантирането на тези права е на първо място отговорност на издаващата държава членка, за която следва да се презумира, че зачита правото на Съюза, и по-специално признатите от него основни права (вж. по аналогия решение от 23 януари 2018 г., *Piotrowski*, C-367/16, EU:C:2018:27, т. 50).
- 56 Същевременно невъзможността в издаващата държава членка да се оспорват необходимостта от и законосъобразността на европейската заповед за разследване за претърсване и изземване и за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка най-малкото от гледна точка на материалноправните основания за издаването ѝ,

представлява нарушение на правото на ефективни правни средства за защита по член 47 от Хартата, което по естеството си изключва възможността да се приложи взаимното признаване и тази държава членка да се ползва от него.

- 57 Освен това трябва да се припомни, че съгласно принципа на лоялно сътрудничество, закрепен в член 4, параграф 3, първа алинея ДЕС, държавите членки са длъжни по-специално да осигурят на своята територия прилагането и спазването на правото на Съюза и да вземат за тази цел всички общи или специални мерки, необходими за гарантиране на изпълнението на задълженията, произтичащи от Договорите или от актовете на институциите на Съюза (вж. в този смисъл решение от 6 март 2018 г., *Achmea*, C-284/16, EU:C:2018:158, т. 34 и цитираната съдебна практика).
- 58 Ето защо, като се има предвид в частност основната роля на принципа на взаимно признаване в установената с Директива 2014/41 система, издаващата държава членка следва да създаде условията, при които изпълняващият орган ще може пълноценно да окаже своята помощ в съответствие с правото на Съюза.
- 59 Освен това, както следва от точка 43 от настоящото решение, Директива 2014/41 се основава на принципа на изпълнение на европейските заповеди за разследване. Член 11, параграф 1, буква е) от Директивата позволява на изпълняващите органи да се отклоняват от този принцип по изключение, след преценка на всеки отделен случай, когато съществуват сериозни основания да се смята, че изпълнението на европейската заповед за разследване би било несъвместимо с основните права, гарантирани в частност от Хартата. Ако обаче в издаващата държава няма никакви правни средства за защита, прилагането на тази разпоредба би станало систематично. Подобна последица би била в противоречие както с общия разум на Директива 2014/41, така и с принципа на взаимно доверие.
- 60 Ето защо, както отбелязва генералният адвокат в точки 81—84 от заключението си, не е съвместимо с принципите на взаимно доверие и лоялно сътрудничество да се издава европейска заповед за разследване, за която съществуват сериозни основания да се смята, че изпълнението ѝ би довело до нарушение на член 47 от Хартата, и която изпълняващата държава членка следователно би трябвало да откаже да изпълни в съответствие с член 11, параграф 1, буква е) от Директивата.
- 61 Както обаче следва от анализа на първия въпрос, изпълнението на европейска заповед за разследване за претърсване и изземване и за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка, чиято законосъобразност не може да се оспорва пред съд на издаващата държава членка, по естеството си влече нарушение на правото на ефективни правни средства за защита по член 47, първа алинея от Хартата.
- 62 По всички изложени съображения на втория въпрос следва да се отговори, че член 6 от Директива 2014/41 във връзка с член 47 от Хартата и член 4, параграф 3 ДЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска компетентният орган на държава членка да издаде европейска заповед за разследване за претърсване и изземване и за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка, ако правната уредба на тази държава членка не предвижда никакви правни средства за защита срещу издаването на такава европейска заповед за разследване.

По съдебните разноси

- 63 С оглед на обстоятелството, че за страните по главното производство настоящото дело представлява отклонение от обичайния ход на производството пред запитващата юрисдикция, последната следва да се произнесе по съдебните разноси. Разходите, направени за представяне на становища пред Съда, различни от тези на посочените страни, не подлежат на възстановяване.

По изложените съображения Съдът (първи състав) реши:

- 1) Член 14 от Директива 2014/41/ЕС на Европейския парламент и на Съвета от 3 април 2014 година относно Европейска заповед за разследване по наказателноправни въпроси във връзка с член 24, параграф 7 от Директивата и член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска правна уредба на издаваща европейска заповед за разследване държава членка, която не предвижда никакви правни средства за защита срещу издаването на европейска заповед за разследване за претърсване и изземване и за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка.
- 2) Член 6 от Директива 2014/41 във връзка с член 47 от Хартата на основните права на Европейския съюз и член 4, параграф 3 ДЕС трябва да се тълкува в смисъл, че не допуска компетентният орган на държава членка да издаде европейска заповед за разследване за претърсване и изземване и за разпит на свидетел чрез видеоконферентна връзка, ако правната уредба на тази държава членка не предвижда никакви правни средства за защита срещу издаването на такава европейска заповед за разследване.

Bay Larsen

Bonichot

Safjan

Обявено в открито съдебно заседание в Люксембург на 11 ноември 2021 година.

Секретар

A. Calot Escobar

Председател

K. Lenaerts